

UCHWAŁA NR
RADY MIASTA KALISZA

z dnia 25 listopada 2021 r.

w sprawie uchwalenia Miejskiego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2021 - 2025

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2021 r. poz. 1372, z późn. zm.) i art. 6 ust.2 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2021 r. poz. 1249), uchwała się co następuje:

§ 1. Uchwała się Miejski Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2021 - 2025, stanowiący załącznik do uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Prezydentowi Miasta Kalisza.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Miejski Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2021-2025

1. WSTĘP

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej wskazuje, że rodzina jest naturalną i podstawową komórką społeczeństwa i jest objęta przez państwo szczególną ochroną i opieką. Dobro rodziny winno być uwzględnione w polityce społecznej państwa. Konstytucja nakłada na państwo obowiązek konstruowania polityki rodzinnej i społecznej w sposób uwzględniający zasady równych praw mężczyzn i kobiet w każdej dziedzinie życia oraz zapewnia ochronę praw dziecka i jego ochrony przed przemocą, okrucieństwem, wyzyskiem i demoralizacją.

Zadaniem państwa jest ochrona osób przed przemocą, również przed krzywdzeniem ze strony bliskich i objęciem ich szczególną pomocą przy użyciu metod i narzędzi, określonych w obecnie obowiązującym porządku prawnym.

Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie sformułowała definicję przemocy w rodzinie, zgodnie z którą przez przemoc w rodzinie należy rozumieć jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste osób najbliższych (spokrewnionych lub powinowatych, przysposobionych), a także innych osób wspólnie zamieszkujących lub gospodarujących, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą.

Brzmienie definicji przemocy w rodzinie sformułowane z perspektywy psychologicznej jest nieco odmienne od prawnej definicji. Decydującymi elementami, które odróżniają przemoc od innego rodzaju relacji, jest element umyślności, także element przewagi sprawcy nad osobą krzywdzoną. Wg definicji z perspektywy psychologicznej, przemoc w rodzinie to zamierzone i wykorzystujące przewagę siły działanie przeciw członkowi rodziny, naruszające prawa i dobra osobiste, powodujące cierpienie i szkody; charakteryzuje się tym, że jest intencjonalna, siły są nierównomierne, narusza prawa i dobra osobiste, powoduje cierpienie i ból.

Zgodnie z ustawą o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, do zadań gminy należy w szczególności tworzenie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w tym opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie. Merytoryczny i instytucjonalny zasób gminy podlega opisowi w gminnym programie.

Głównym założeniem programu jest kompleksowość i interdyscyplinarność działań ukierunkowanych na wsparcie i ochronę osób doświadczających przemocy, edukację i pomoc w korygowaniu zachowań osób stosujących przemoc, edukację przedstawicieli różnych podmiotów podejmujących działania z obszaru przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w tym również prowadzących procedurę "Niebieskie Karty", a także szeroko rozumianą edukację społeczeństwa. Zakłada się, że zadania realizowane w ramach programu, doprowadzą do ograniczenia tego zjawiska w mieście Kaliszu, poprzez:

- wzmocnienie i upowszechnienie działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy;
- zwiększenie dostępu i usprawnienie systemu pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie;

- podejmowanie działań wobec osób stosujących przemoc;
- wzrost umiejętności i kompetencji przedstawicieli różnych podmiotów realizujących działania z obszaru przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Program powstał w celu efektywnego przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz zmniejszenia jej negatywnych następstw w życiu społecznym i rodzinnym, i jednocześnie działania jednolitego, profesjonalnego systemu interwencji i wsparcia dla rodzin uwikłanych w przemoc w rodzinie.

Miejski Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2021–2025 jest kontynuacją Miejskiego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2017–2020 i jest zgodny z Krajowym Programem Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na rok 2021.

Cele, działania i zadania programu, będą podlegać monitoringowi oraz ewaluacji. W miarę możliwości będą wprowadzane zmiany i korekty, które wynikają z dynamiki zmieniających się uwarunkowań społecznych oraz doświadczeń podmiotów realizujących program, przez co będzie on odpowiadał na bieżące potrzeby mieszkańców miasta Kalisza.

2. PODSTAWY PRAWNE PROGRAMU

Miejski Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2021–2025 jest opracowany i będzie realizowany w oparciu o niżej wymienione akty prawne:

- ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (ze zm.),
- ustawa z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (ze zm.),
- ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (ze zm.),
- rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 roku w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz formularzy "Niebieska Karta" ,
- uchwała Rady Ministrów z dnia 1 lutego 2021 roku w sprawie ustanowienia Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na rok 2021

oraz dodatkowo:

- ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (ze zm.),
- rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 marca 2021 roku w sprawie Narodowego Programu Zdrowia na lata 2021-2025,
- ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (ze zm.),
- Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta Kalisza na lata 2016-2025.

3. ZJAWISKO PRZEMOCY W RODZINIE

Przemoc jest zjawiskiem specyficznym i złożonym, a przy tym bardzo dynamicznym, występuje w określonym czasie i charakteryzuje się swoistym przebiegiem. Ma tendencję do powtarzania się i eskalacji, przejawia się w różnorodnych rodzajach i formach. Dotyczy całości rodziny jako systemu, a jej skutki stanowią poważny problem społeczny.

3.1. Specyfika i złożoność zjawiska przemocy w rodzinie

Przemoc w rodzinie w polskich domach, podobnie jak i w innych krajach, jest jednym z problemów społecznych, który wymaga podejmowania wieloaspektowych działań w celu przeciwdziałaniu temu zjawisku i udzielaniu pomocy wszystkim członkom rodziny uwikłanej w przemoc, a także edukowania

całego społeczeństwa na temat zjawiska przemocy w rodzinie i przeciwdziałaniu przemocy, wyeliminowaniu mitów i stereotypów, które są jeszcze mocno zakorzenione w niektórych środowiskach.

Z uwagi na specyfikę i złożoność zjawiska przemocy w rodzinie koniecznym jest budowanie adekwatnego i kompleksowego, interdyscyplinarnego systemu pomocy rodzinie w aspekcie psychologicznym, socjalnym, interwencyjnym, a także pomocy długofalowej.

Dlatego istotne jest uświadomienie i edukacja zarówno całego społeczeństwa, jak też poszczególnych grup społecznych i zawodowych. Maltretowana osoba traci bowiem podstawowe poczucie bezpieczeństwa, zaufanie do siebie, zaczyna źle o sobie myśleć. Często czuje się, jak małe dziecko i pragnie wycofywać się z normalnego życia i odizolowywać od innych.

Bardzo ważna jest współpraca interdyscyplinarna różnych służb i instytucji pomagających całym rodzinom uwikłanym w przemoc. Aby niosły one skuteczną pomoc i wsparcie ofiarom, sprawcom i świadkom przemocy w rodzinie, winny systematycznie podnosić swoje kompetencje zawodowe oraz poddawać swoją pracę systematycznej superwizji.

3.2. Charakterystyka zjawiska przemocy w rodzinie

Przemoc występuje w różnych środowiskach i w różnych sferach życia. We współczesnym świecie jest zjawiskiem widocznym i niepokojąco powszechnym, niezależnym od kultury, wyznania, środowiska, wykształcenia, poziomu intelektualnego, czy przynależności do grupy społecznej. Przemoc w rodzinie bez wątpienia jest zachowaniem poniżającym jednostkę, powodującym obrażenia fizyczne, często równocześnie naruszając w ten sposób przepisy prawa. Rzadko bywa to incydent jednorazowy, zwykle staje się jednym z wielu ogniw w łańcuchu agresji (za J.R. Ackerman).

Przemoc jest procesem, nie pojawia się nagle, jest cykliczna, ma tendencję do powtarzania się, eskaluje, niezatrzymana przybiera na sile, przebiega w wymiarze dominacja – uległość, nie jest zjawiskiem niezależnym od udziału człowieka, przejawia się w różnorodnych formach (za J. Mazur).

3.3. Rodzaje, formy i skutki przemocy w rodzinie

1) **Przemoc fizyczna** – stanowi naruszenie nietykalności fizycznej, celowe uszkodzenie ciała, zadawanie bólu, bądź groźbę uszkodzenia ciała.

Formy przemocy fizycznej to m.in.: szarpanie, kopanie popychanie, obezwładnianie, duszenie, odpychanie, przytrzymywanie, policzkowanie, szczypanie, bicie otwartą ręką, pięściami, różnymi przedmiotami, przypalanie papierosem, topienie, polewanie substancjami żrącymi, użycie broni, pozostawienie w niebezpiecznym miejscu, nie udzielenie niezbędnej pomocy, itp.

Skutkami przemocy fizycznej mogą być m.in.: bezpośrednie: uszkodzenia ciała – urazy, rany, złamania, stłuczenia, zadrapania, siniaki, poparzenia; następujące: choroby powstałe w wyniku powikłań i stresu, zespół stresu pourazowego, życie w chronicznym stresie, w ciągłym poczuciu zagrożenia, strachu, lęku, napady paniki, bezsenność, zaburzenia psychosomatyczne, itp.

2) **Przemoc psychiczna** – zwana inaczej emocjonalną, wiąże się z naruszeniem godności osobistej. Krzywdzenie psychiczne jest najbardziej nieuchwytną formą maltretowania człowieka. Trudno bowiem dostrzec pozornie niewidoczną przemoc posługującą się zazwyczaj słowem. Dopiero późniejsze skutki długotrwałej dewastacji psychicznej są zauważalne.

Formy przemocy psychicznej to m.in.: wyśmiewanie opinii, poglądów, przekonań, religii, pochodzenia, narzucanie swojego zdania, poglądów, stałe ocenianie, krytyka, wmawianie choroby psychicznej, izolowanie, kontrolowanie, ograniczanie kontaktów z innymi ludźmi, wymuszanie posłuszeństwa i podporządkowania, ograniczanie snu, pożywienia i schronienia, wyzywanie, używanie wulgarnych epitetów, poniżanie, upokarzanie, zawstydzanie, stosowanie groźb, szantażowanie, itp.

Skutkami przemocy psychicznej mogą być m.in.: zniszczenie poczucia mocy sprawczej ofiary, jej poczucia własnej wartości i godności, uniemożliwienie podjęcia jakichkolwiek działań niezgodnych z zasadą posłuszeństwa, osłabienie psychicznych i fizycznych zdolności stawiania oporu oraz wyrobienie przekonania o daremności jego stawiania, odizolowanie od zewnętrznych źródeł wsparcia, całkowite uzależnienie ofiary od prześladowcy, stały strach i utrata nadziei, choroby psychosomatyczne, ciągły stres, zaburzenia snu, itp.

3) **Przemoc seksualna** – to zachowanie zmuszające osobę doznającą przemocy do podjęcia niechcianych zachowań seksualnych lub zdeprecjonowania jej seksualności. Przemocy seksualnej doznają najczęściej kobiety, ale też dzieci. Jest najczęstszą formą przemocy wobec kobiet ze względu na płeć.

Formy przemocy seksualnej to m.in.: gwałt, wymuszanie pożycia seksualnego, nieakceptowanych pieszczot i praktyk seksualnych, zmuszanie do seksu z osobami trzecimi, sadyzm w pożyciu, wyśmiewanie wyglądu, ciała i krytyka zachowań seksualnych, itp.

Skutkami przemocy seksualnej mogą być m. in.: obrażenia fizyczne, ból i cierpienie, obniżona samoocena i poczucie własnej wartości, utrata poczucia atrakcyjności i godności, zaburzenia seksualne, oziębłość, zamknięcie się /lęk, strach, unikanie seksu/, uogólniona niechęć i obawa do przedstawicieli płci sprawcy przemocy, itp.

4) **Przemoc ekonomiczna** – to używanie pieniędzy lub innych wartości materialnych do zaspokojenia potrzeb władzy i kontroli przez sprawcę, jest to podporządkowanie materialne partnerki/partnera/ bądź innych osób w rodzinie. Pieniądze czy wartości materialne są narzędziem do budowania jawnej lub ukrytej dominującej pozycji w rodzinie i stają się swojego rodzaju kartą przetargową.

Formy przemocy ekonomicznej to m. in.: okradanie, zabieranie pieniędzy, nie łożenie na utrzymanie, uniemożliwianie podjęcia pracy zarobkowej, niezaspokajanie podstawowych, materialnych potrzeb rodziny, szantażowanie, zaciąganie długów i kredytów bez zgody współmałżonka, zmuszanie do pożyczek, uniemożliwianie korzystania z pomieszczeń niezbędnych do zaspokajania potrzeb (kuchnia, łazienka) itp. Wiele form przemocy ekonomicznej trudno też udowodnić, gdyż polegają na tworzeniu rozbieżności między oficjalnymi dokumentami a rzeczywistością. Świadomość tego, jak może przejawiać się przemoc ekonomiczna jest dosyć niska, wydzielanie pieniędzy i kontrolowanie wydatków współmałżonka uważane jest często za przejaw gospodarności.

Skutkami przemocy ekonomicznej mogą być m.in.: całkowita zależność finansowa, niezaspokojenie podstawowych potrzeb życiowych, bieda, zniszczenie poczucia własnej godności i wartości, znalezienie się bez środków do życia, brak poczucia bezpieczeństwa.

5) **Zaniedbanie** – jest ukrytą formą przemocy. Jest to niezaspokajanie podstawowych potrzeb biologicznych i psychicznych zarówno dzieci, jak i osób dorosłych. Może ono się zacząć już w okresie życia płodowego, kiedy matka prowadzi niehigieniczny tryb życia. Zaniedbywanie ma także miejsce wówczas, gdy dziecko ma zaspokojone potrzeby o charakterze biologicznym, ale nie ma zagwarantowanej prawidłowej stymulacji poznawczej. Skrajnym przypadkiem zaniedbania jest wzrastające w ostatnich latach porzucenie dziecka z narażeniem go na utratę zdrowia, a nawet życia.

Formy zaniedbania to m. in.: naruszenie obowiązku do opieki ze strony osób bliskich, brak wsparcia emocjonalnego, brak stymulacji, brak ochrony, nieadekwatna higiena i brak opieki medycznej, niedawanie środków na utrzymanie, pozbawianie jedzenia, ubrania, schronienia, brak pomocy w chorobie, nie udzielenie pomocy, utrudnianie zaspokojenie potrzeb wyższego rzędu, itp.

Skutkami zaniedbania mogą być m. in.: szkody na zdrowiu, w tym psychicznym, narażenie na utratę życia.

Badacze zjawiska przemocy w rodzinie wyróżniają **przemoc gorącą** i **przemoc chłodną**.

U źródeł przemocy gorącej jest furia zrodzona z frustracji. Wybuch niemożliwych do powstrzymania uczuć gniewu i wściekłości prowadzi w rezultacie do aktów przemocy i agresji. Przemoc gorąca charakteryzuje się złością, gniewem, furią. Towarzyszą jej przeróżne formy ekspresji, krzyki, wyzwiska, obelgi, rękoczyn, impulsywne zachowania, gwałtowne zadawanie bólu. Opisywany rodzaj przemocy szybko się pojawia i równie szybko znika.

Przemoc chłodna z kolei jest rodzajem przemocy zapisanym w kulturze i obyczaju. Występuje tu element chłodnej kalkulacji i premedytacji. Często u podłoża tego rodzaju przemocy leży osiągnięcie takich pozytywnych wartości czy celów, jak np. czyjeś dobro bądź utrzymanie ładu i porządku. Ten rodzaj przemocy widoczny jest tam, gdzie w stosunkach międzyludzkich obowiązują autorytarne modele współżycia.

3.4. Cykle przemocy w rodzinie

Amerykańska psycholog Leonora E. Walker, badając kobiety doznające przemocy w rodzinie opisała pewne cyklicznie pojawiające się w ich związkach zdarzenia. Wg niej na cykl przemocy składają się trzy następujące po sobie fazy:

1) faza narastania napięcia – napięta atmosfera zwiastuje, że już niedługo "coś" się wydarzy, pomimo, iż osoby doznające przemocy próbują załagodzić sytuację, rozwiązać "czarne chmury". Im bardziej się starają, tym jest gorzej; chcą, żeby jak najszybciej doszło do eskalacji przemocy, bo znają już ten scenariusz i dobrze wiedzą, że po niej nastąpi faza miodowego miesiąca;

2) faza ostrej przemocy (eskalacja przemocy) – nagromadzone emocje powodują wybuch i rozładowanie, niestety w sposób nieadekwatny do sytuacji. Dochodzi do gwałtownych, agresywnych, przemocowych zachowań wobec najbliższych, którzy nie potrafią się obronić;

3) faza miodowego miesiąca – sprawca dostrzega szkody i cierpienia, jakie wywołał swoim zachowaniem, okazuje skruchę, obiecuje poprawę, zmienia się i pokazuje siebie takim, jakim jego ofiara chciałaby, żeby był. Czasem zmienia się z obawy przed konsekwencjami, jakie może ponieść. Zmienia się również wtedy, gdy naprawdę chce zmienić swoje zachowanie i skorzysta z pomocy z zewnątrz.

Niestety przemoc nie kończy się na fazie miodowego miesiąca. Przemoc zatacza koło i po fazie miodowego miesiąca powtarza się faza narastającego napięcia, eskalacja przemocy.....itd

Bardzo ważne jest, aby każda osoba doznająca przemocy w rodzinie szukała pomocy i nie rezygnowała z możliwości uzyskania pomocy i wsparcia u specjalisty. Jednak, aby skutecznie zatrzymać przemoc, potrzebna jest pomoc z zewnątrz.

4. DIAGNOZA ZJAWISKA PRZEMOCY W RODZINIE. LOKALNY SYSTEM PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE

Do przeciwdziałania przemocy w rodzinie i zapewnienia ochrony osobom krzywdzonym, powołane są odpowiednie służby, podmioty i jednostki, które podejmują różne działania wobec zatrzymania i/lub przeciwdziałania przemocy. Najczęściej, niemal bezpośredni kontakt z rodzinami dotkniętymi przemocą ma policja, podejmując interwencje domowe.

Z danych statystycznych Komendy Głównej Policji (www.statystyka.policja.pl) wynika, że w 2019 r. zostało wypełnionych 74.313 formularzy "Niebieska Karta – część A", natomiast w 2020 r. 72.601. Liczba osób, co do których istniało podejrzenie, że doznawała przemocy w rodzinie wynosiła w 2019 r. - 88.032, a w 2020 r. - 85.575. W 2019 r. wobec 42.583 osób, a w 2020 r. wobec 39.798 osób istniało podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie będąc pod wpływem alkoholu.

Skala zjawiska przemocy w rodzinie jest bardzo trudna do oszacowania, ponieważ dochodzi do niej za

zamkniętymi drzwiami i nie wszystkie akty przemocy są ujawniane. Przemoc wewnątrzrodzinna jest najczęściej spotykaną formą agresji interpersonalnej, co obrazowo skomentował amerykański kryminolog J. Brondon, twierdząc, że "najbardziej niebezpiecznym miejscem na ziemi po zmierzchu, jest dom rodzinny".

Przyczyn, z powodu których ofiary przemocy w milczeniu znoszą cierpienie, jest wiele. Najczęściej powtarzającą się jest towarzyszący im wstyd, obawy przed rozpadem związku/małżeństwa, brakiem perspektywy bytu, związanej głównie z sytuacją ekonomiczną i mieszkaniową. Ofiary obawiają się, że nikt im nie uwierzy, bo nie ma świadków. Natomiast sami świadkowie przemocy w rodzinie faktycznie nie chcą reagować albo z uwagi na lęk przed sprawcą, albo z uwagi na przekonanie, że "to jest ich sprawa rodzinna i nie ma się co wtrącać". Zdarza się, że po prostu nie mają wiedzy, co powinni zrobić, jak powinni reagować. Lęk ofiar, że nikt im nie uwierzy, również może wynikać z faktu, iż sprawca przemocy zajmuje ważne stanowiska i jest powszechnie znany i szanowany, albo sama ofiara z uwagi na status społeczny, obawia się przyznać, że jest bita i poniżana. Często występuje obawa, lęk, a nawet strach przed eskalacją przemocy ze strony sprawcy. Nieujawianie przemocy jest również spowodowane brakiem wiary w skuteczność otrzymania pomocy przez instytucje, które bardzo często poddają ofiary procesowi powtórnej wiktyimizacji, zamiast nieść pomoc i wsparcie. Także mocno tkwiące w społeczeństwie mity i stereotypy, rozpowszechniana ocena, że "ofiary przemocy w rodzinie godzą się na przemoc, że nie chcą nic zmienić, że widocznie tak lubią, bo jakby chciała to by od niego odeszła.....".

Miniony czas, a zwłaszcza 2020 rok, minął pod znakiem stosowania obostrzeń sanitarno-epidemiologicznych z uwagi na Covid-19. Epidemia, która wiele rodzin "zamknęła w domach" miała wpływ na ich funkcjonowanie. Często obecność wszystkich członków rodziny w jednym czasie w domu, przez 24 godziny, zdalna praca rodziców i zdalne nauczanie dzieci, pojawiające się trudności techniczne związane z obsługą sprzętów, zasięgiem internetu, etc. wywoływały silny stres, którego nie potrafili rozładować w inny sposób niż agresją czy wręcz zachowaniami przemocowymi.

Z jednej strony wydawałoby się, że jest więcej zgłoszeń dotyczących występującej przemocy w rodzinie, a z drugiej strony, statystyki tego nie potwierdzają. Brak możliwości zgłoszenia przez ofiarę zaistniałej sytuacji występowania przemocy w ich rodzinie, może wynikać z przyczyn wcześniej wymienionych, jak również z uwagi na stałą obecność sprawcy w domu.

Systemowe i interdyscyplinarne działania zmierzające do ograniczenia zjawiska przemocy w rodzinie prowadzone są w Kaliszu od wielu lat. Dzięki nim Miasto zapewnia osobom dotkniętym przemocą profesjonalną pomoc, spełniając nie tylko prawne, ale i społeczne wymagania w tym zakresie.

Działania mające na celu pomoc i ochronę ofiar przemocy w rodzinie realizują na terenie miasta Kalisza różne podmioty i organizacje.

4.1. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej jest jednostką organizacyjną pomocy społecznej, która zapewnia realizację zadań pomocy społecznej w ustawowym zakresie. Zjawisko przemocy w rodzinie nie tylko spełnia wymogi kryteriów trudnej sytuacji życiowej, z których wynika obowiązek interwencji i wsparcia ze strony pomocy społecznej, ale także jest wymienione wprost wśród sytuacji, z powodu których pomoc społeczna jest zobowiązana podejmować działania. Bezpośrednią pomocą rodzinom, w których występuje przemoc, bądź w przypadkach jej podejrzenia, zajmują się pracownicy socjalni.

W strukturach MOPS w Kaliszu funkcjonuje **Dział Interwencji Kryzysowej**, który jest czynny całą dobę i realizuje zadania, m. in.:

- udzielanie pomocy osobom i rodzinom będącymi ofiarami przemocy w rodzinie lub znajdującym się w innych sytuacjach kryzysowych;
- interwencyjne podejmowanie działań w miejscu zdarzenia kryzysowego;
- zapewnienie miejsc noclegowych w schronisku dla ofiar przemocy w rodzinie, schronisku dla osób i rodzin będących w stanie kryzysu oraz mieszkaniach chronionych (treningowych, w których zamieszkują usamodzielniający się wychowankowie opuszczający pieczę zastępczą, a którzy często w swoich rodzinach biologicznych doznawali przemocy, ale również osoby starsze i niepełnosprawne,

- które również w przeszłości doznawały przemocy ze strony najbliższych);
- działania informacyjno–edukacyjne inicjujące i wspierające podnoszenie świadomości społecznej w zakresie przyczyn i skutków przemocy w rodzinie.

Tabela nr 1: Liczba rodzin umieszczonych w schronisku dla ofiar przemocy w rodzinie

	2019	2020	2021 (na dzień 30.06)
Liczba rodzin ogółem umieszczonych w schronisku dla ofiar przemocy w rodzinie MOPS	21	12	8
Liczba osób w tych rodzinach	45	21	15
Liczba małoletnich w tych rodzinach	23	9	7
W tym liczba rodzin umieszczonych w schronisku dla ofiar przemocy w rodzinie MOPS, w których toczyła się procedura NK	21	12	8
Liczba osób w tych rodzinach	45	21	15
Liczba małoletnich w tych rodzinach	23	9	7
Czas pobytu tych rodzin w schronisku dla ofiar przemocy w rodzinie	1734 osobodni	1055 osobodni	565 osobodni

Źródło: Dane MOPS w Kaliszu, Dział Interwencji Kryzysowej

Jak wynika z danych zawartych w tabeli nr 1, w 2020 roku wszystkie liczby były niższe od danych w roku 2019. Istnieje prawdopodobieństwo, że może to wynikać z obostrzeń sanitarno-epidemiologicznych związanych z pandemią. Pandemia miała również wpływ na korzystanie z szerokiej oferty pomocy i wsparcia, w tym również z korzystania z pomocy w formie umieszczenia w schronisku dla ofiar przemocy w rodzinie.

Dział Interwencji Kryzysowej MOPS prowadzi również działania w formie konsultacji/rozmów telefonicznych w różnych godzinach (także w godzinach nocnych). Najczęściej dzwonią osoby będące w sytuacjach traumatycznych oczekujące pomocy, porady i wsparcia. Rozmowy takie czasem kończą się podjęciem interwencji.

Tabela nr 2: Liczba konsultacji/rozmów telefonicznych dotyczących przemocy w rodzinie

	2019	2020	2021 (na dzień 30.06)
Liczba konsultacji/rozmów telefonicznych dotyczących przemocy w rodzinie	487	563	257
W tym konsultacji/rozmów zakończonych podjęciem interwencji, np. wezwania policji, umieszczenia w schronisku, itp	35	14	23

Źródło: Dane MOPS w Kaliszu, Dział Interwencji Kryzysowej

MOPS w Kaliszu prowadzi **Przyjazny Pokój Przesłuchań Dzieci**, certyfikowany przez Ministerstwo Sprawiedliwości, jako bezpieczne miejsce przesłuchań, dostosowane do potrzeb dziecka (ofiary lub świadka przemocy). Spełnia standardy, określone w Rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2020 roku w sprawie sposobu przygotowania przesłuchania przeprowadzanego w trybie określonym w art. 185a–185c Kodeksu postępowania karnego.

Tabela nr 3: Funkcjonowanie Przyjaznego Pokoju Przesłuchań Dzieci

Rok	Liczba przesłuchań	W tym liczba przesłuchań małoletnich	Razem
-----	--------------------	--------------------------------------	-------

	przez prokuraturę	przez sąd	przez prokuraturę	przez sąd	
2019	0	21	0	21	21
2020	0	23	0	23	23
2021 (na dzień 30.06)	0	0	0	0	0

Źródło: Dane MOPS w Kaliszu, Dział Interwencji Kryzysowej

Drugi pokój przesłuchań funkcjonuje przy Sądzie Rejonowym w Kaliszu.

Z pokoju przesłuchań w MOPS na bieżąco korzysta Sąd Rejonowy Wydział Rodzinny i Nieletnich, co może świadczyć o dużym zapotrzebowaniu przez wymiar sprawiedliwości. Sąd w 2019 roku skorzystał z możliwości skorzystania z Przyjaznego Pokoju Przesłuchań Dzieci aż 21 razy, a w 2020 roku - 23 razy. Prokuratura Rejonowa w Kaliszu nie skorzystała z Przyjaznego Pokoju Przesłuchań Dzieci w analizowanych latach.

Od 1 listopada 2020 r. w MOPS w Kaliszu przyjmuje **Konsultant ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie**, specjalista, posiadający certyfikat superwizora w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie Instytutu Psychologii Zdrowia Polskiego Towarzystwa Psychologicznego. Konsultant udziela pomocy i wsparcia w formie specjalistycznego poradnictwa, konsultacji, terapii indywidualnej skoncentrowanej na rozwiązaniach. Udziela pomocy i wsparcia rodzinom uwikłanym w przemoc w rodzinie w realizacji indywidualnego planu pomocy, dążącego do zatrzymania przemocy i rozwiązywania problemów w rodzinie. Prowadzi indywidualne konsultacje zarówno z osobami doznającymi przemocy w rodzinie, z osobami stosującymi przemoc w rodzinie oraz ze świadkami przemocy w rodzinie. Udziela pomocy i wsparcia członkom Grup Roboczych ZI w zakresie diagnozowania sytuacji przemocy w rodzinie oraz diagnozowania potrzeb rodziny z problemem przemocy i poszczególnych jej członków. Może prowadzić superwizję pracy Grup Roboczych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Tabela nr 4: Liczba osób korzystających z pomocy konsultanta:

Rok	Liczba osób korzystających z pomocy konsultanta	Liczba osób doznających przemocy		Liczba osób stosujących przemoc		Liczba konsultacji razem
		W tym liczba kobiet	W tym liczba mężczyzn	W tym liczba kobiet	W tym liczba mężczyzn	
2020* od 01.11 do 31.12	16	11	2	0	3	27
2021 od 01.01 do 30.06	30	22	2	0	6	67

Źródło: Dane Konsultanta (...) MOPS w Kaliszu

** stanowisko konsultanta (...) zostało uruchomione od 1.11.2020 r.*

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kaliszu od kilku lat pozyskuje środki finansowe od Wojewody Wielkopolskiego na realizację **programu korekcyjno-edukacyjnego dla sprawców przemocy w rodzinie**. Środki przyznawane są w trakcie trwania roku kalendarzowego i realizacja programu w poszczególnych latach następuje w różnych okresach.

Poniższa tabela (nr 5) przedstawia liczbę osób biorących udział w programie korekcyjno-edukacyjnym w roku 2019 oraz w pierwszym półroczu bieżącego roku, w roku 2020 program nie był realizowany, głównie z powodu panującej pandemii koronawirusa.

Tabela nr 5: Liczba osób biorących udział w programie korekcyjno-edukacyjnym w poszczególnych latach, z wyszczególnieniem liczby miesięcy w danym roku:

	2019	2021

		na dzień 30.06
czas trwania programu korekcyjno-edukacyjnego od....do.../ ilość miesięcy	od 6.03 do 11.12 9 miesięcy	od 1.06 do 8.12. 6 miesięcy
Liczba osób skierowanych do udziału w programie korekcyjno-edukacyjnym dla sprawców przemocy w rodzinie	23	6 *
Liczba osób uczestniczących w programie korekcyjno-edukacyjnym dla sprawców przemocy w rodzinie	21	6 *
Liczba osób, które ukończyły program korekcyjno-edukacyjnym dla sprawców przemocy w rodzinie	3	**

Źródło: MOPS w Kaliszu

* rekrutacja do programu trwała do 31.08.2021 r.

** program trwa do 08.12.2021 r.

Na podstawie przedstawionych danych nie można porównać przebiegu realizacji programu korekcyjno-edukacyjnego, z uwagi na fakt, iż jedynie w 2019 roku program trwał 9 miesięcy i został w całości zrealizowany. Natomiast w roku 2021 realizacja programu jeszcze trwa i przewiduje się, że będzie trwał łącznie 6 miesięcy.

Konsultant ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kaliszu przyjmuje również osoby, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie. Osoby te, najczęściej zgłaszają się same lub kierowane są przez członków Grup Roboczych, poza realizacją programu korekcyjno-edukacyjnego.

Poniższa tabela (nr 6) przedstawia liczbę osób stosujących przemoc w rodzinie i korzystających ze specjalistycznej pomocy w kontakcie indywidualnym.

Tabela nr 6: Liczba osób, stosujących przemoc w rodzinie i korzystających ze specjalistycznej pomocy i wsparcia udzielanej przez konsultanta:

	2020 *	2021 na dzień 30.06
Liczba osób skierowanych przez GR/ZI	12	9
Liczba osób, które zgłosiły się dobrowolnie	4	21

Źródło: Dane konsultanta (...)

* stanowisko konsultanta (...) zostało uruchomione od 1.11.2020 r.

Z przedstawionych danych wynika, że w 2020 roku więcej osób było kierowanych przez grupy robocze, głównie przez pracowników socjalnych. Natomiast do czerwca 2021 roku więcej osób zgłosiło się dobrowolnie, tzn. nie były kierowane przez nikogo.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kaliszu obejmuje kompleksową pomocą i wsparciem całe rodziny uwikłane w przemoc, w szczególności małoletnich.

4.2. Zespół Interdyscyplinarny

Zgodnie z ustawą o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie Prezydent Miasta jest zobowiązany do powołania **Zespołu Interdyscyplinarnego**, któremu obsługę organizacyjno-techniczną zapewnia ośrodek pomocy społecznej.

Wymieniona ustawa oraz rozporządzenie w sprawie procedury „Niebieskie Karty” zobowiązuje ośrodek pomocy społecznej do podejmowania interwencji w środowisku w oparciu o tę procedurę. Uruchomienie procedury „NK” umożliwia kompleksowe udzielenie pomocy rodzinom uwikłanym w przemoc w rodzinie oraz zatrzymanie przemocy. Członkowie Grup Roboczych powoływani są przez Przewodniczącego Zespołu

Interdyscyplinarnego, w których najczęściej uczestniczą pracownicy socjalni MOPS i dzielnicowi KMP. W skład Zespołu wchodzi przedstawiciele policji, pomocy społecznej, oświaty, ochrony zdrowia, gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, a także przedstawiciele Żandarmerii Wojskowej, jeśli Żandarmeria złoży taki wniosek do Prezydenta.

Zgodnie z obowiązującymi przepisami Prezydent Miasta Kalisza, realizując ustawowe zadania na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie powołał Zespół Interdyscyplinarny, w skład którego wchodzi przedstawiciele jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, policji, oświaty, ochrony zdrowia, Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, organizacji pozarządowych i innych podmiotów działających na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Tryb i sposób powoływania i odwoływania członków Zespołu Interdyscyplinarnego w Kaliszu oraz warunków jego funkcjonowania określa uchwała nr XXXI/394/2016 Rady Miejskiej Kalisza z dnia 29 grudnia 2016 roku.

Od 2019 r. w skład Zespołu wchodzi 34 osoby – przedstawiciele ww. instytucji.

Tabela nr 7: Liczba osób w Zespole Interdyscyplinarnym, reprezentujących podmioty wymienione w ustawie o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie:

Podmiot wymieniony w ustawie	Liczba przedstawicieli
policja	8
pomoc społeczna	12
oświata	6
ochrona zdrowia	1
GKRPA	3
organizacje pozarządowe	1
kurator sądowy	1
sędzia	1
prokuratura	1
RAZEM	34

Źródło: Dane Zespołu Interdyscyplinarnego w Kaliszu

Posiedzenia Zespołu Interdyscyplinarnego odbywają się w zależności od potrzeb, jednak nie rzadziej niż raz na trzy miesiące. Powołane przez Przewodniczącego Grupy Robocze, również mają posiedzenia w zależności od potrzeb i sytuacji danej rodziny, w której prowadzona jest procedura "Niebieskie Karty". Funkcjonowanie Zespołu Interdyscyplinarnego przedstawia tabela nr 8.

Tabela nr 8: Funkcjonowanie Zespołu Interdyscyplinarnego w Kaliszu:

	2019	2020	2021 na dzień 30.06
Liczba posiedzeń Zespołu Interdyscyplinarnego	5	4	3
Liczba powołanych Grup Roboczych	244	145	116
Liczba osób w tych Grupach Roboczych	średnio 3	średnio 3	średnio 4
Liczba spotkań Grup Roboczych	827	725	381
Liczba posiedzeń Zespołu Monitorującego	5	4	2
Liczba osób, będących członkiem Zespołu Interdyscyplinarnego	34	34	34

Źródło: Dane Zespołu Interdyscyplinarnego w Kaliszu

Z przedstawionych danych wynika, że w omawianym okresie Zespół Interdyscyplinarny funkcjonował na

podobnym poziomie.

Należy podkreślić, że miniony czas, a zwłaszcza 2020 rok, jest czasem bardzo trudnym, czasem obostrzeń sanitarno-epidemiologicznych z uwagi na Covid-19. Epidemia miała również wpływ na funkcjonowanie Zespołu Interdyscyplinarnego i Grup Roboczych. Należy zwrócić uwagę, że w latach nieuwzględnionych w niniejszej analizie danych, tj. przed 2019 rokiem, członkowie Zespołu Interdyscyplinarnego każdego roku uczestniczyli w jednym szkoleniu i/lub superwizji, trwającym 3 dni. Zajęcia prowadzone były przez wysokiej klasy specjalistów z obszaru przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Okres pandemii uniemożliwił organizację takiej formy, co jest niezmiernie istotne ze względu na potrzebę doskonalenia pracy ZI, superwizji sposobu prowadzenia spraw oraz uwzględnienia w praktyce zmian prawnych.

Zadania Zespołu Interdyscyplinarnego zostały określone w ustawowym katalogu otwartym. Mają one charakter zapobiegawczy. Ich celem jest zmniejszenie skali zjawiska przemocy w rodzinie poprzez działania poprzedzające akt przemocy a nie tylko post factum.

Zadaniem Zespołu jest integrowanie i koordynowanie działań wszystkich podmiotów, których przedstawiciele wchodzi w skład Zespołu a także specjalistów w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w szczególności:

- diagnoza problemu zjawiska przemocy,
- podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą w rodzinie w celu przeciwdziałaniu temu zjawisku,
- inicjowanie interwencji w środowisku dotkniętym przemocą w rodzinie,
- rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym,
- inicjowanie działań w stosunku do osób stosujących przemoc w rodzinie.

Do Zespołu Interdyscyplinarnego wpływają wszystkie formularze "Niebieskie Karty - A", które zostają wypełnione przez policję, a także przez inne podmioty, które mają obowiązek uruchomić procedurę "Niebieskie Karty" z chwilą powzięcia informacji o podejrzeniu występowania przemocy w rodzinie.

Dane statystyczne przedstawione w poniższej tabeli dotyczą podjętych przez Zespół Interdyscyplinarny w Kaliszu działań w sytuacji uruchomienia procedury "Niebieskie Karty".

Tabela nr 9: Podjęte przez Zespół Interdyscyplinarny działania, dotyczące procedury "Niebieskie Karty" :

		2019	2020	2021 na dzień 30.06
1.	Liczba wypełnionych formularzy "Niebieska Karta -A"	186	172	135
	a) liczba formularzy wszczynających procedurę	163	145	116
	b) liczba formularzy dotyczących kolejnych przypadków przemocy w rodzinie w trakcie trwającej procedury	23	27	15
2.	Liczba osób, co do których istnieje podejrzenie, że doznają przemocy w rodzinie (ogółem), w tym:	398	416	187
	a) kobiet	190	213	86
	b) mężczyzn	16	28	10
	c) małoletnich	192	175	91
3.	Liczba osób, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie	188	174	116
	a) kobiet	8	19	12
	b) mężczyzn	179	155	104
	c) nieletnich	1	0	0
4.	Liczba osób, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie, będących pod wpływem alkoholu (ogółem), w tym:	*	*	25
5.	Liczba dzieci umieszczonych w rodzinie zastępczej lub w	3	0	3

placówce opiekuńczo-wychowawczej			
----------------------------------	--	--	--

Źródło: Dane Zespołu Interdyscyplinarnego w Kaliszu

* ZI w 2019 r. i w 2020 r. nie zbierał takich danych

Z danych Zespołu Interdyscyplinarnego w Kaliszu wynika, że podmiotem, który uruchamia najczęściej procedur "Niebieskie Karty - A" jest policja, następnie pomoc społeczna. Pozostałe podmioty uruchamiają niewiele procedur lub wcale.

Tabela nr 10: Liczba wszczętych procedur NK przekazanych do Zespołu Interdyscyplinarnego w Kaliszu:

Instytucja wszczynająca procedurę "Niebieskie Karty"	Liczba "Niebieskich Kart - A" przekazanych do Zespołu Interdyscyplinarnego w Kaliszu		
	2019	2020	2021 na dzień 30.06
Policja	163	143	89
Pomoc społeczna	19	25	20
Oświata	4	3	5
Ochrona zdrowia	0	1	1
MKRPA	0	0	1
RAZEM	186	172	116

Źródło: Dane Zespołu Interdyscyplinarnego w Kaliszu

W sytuacjach zagrażających zdrowiu i życiu osób, wobec których istnieje podejrzenie, że doznają przemocy w rodzinie, również gdy dotyczy to małoletnich, Zespół Interdyscyplinarny zawiadamia prokuraturę o podejrzeniu występowania przestępstwa. Gdy istnieje podejrzenie doświadczania przemocy przez małoletnich również składany jest wniosek o wgląd w sytuację małoletniego.

Tabela nr 11: Liczba zawiadomień prokuratury, liczba wniosków do sądu:

	2019	2020	2021 na dzień 30.06
Liczba złożonych zawiadomień prokuratury o podejrzeniu występowania przestępstwa	9	2	3
Liczba wniosków złożonych w sądzie o wgląd w sytuację małoletnich	3	2	1

Źródło: Dane Zespołu Interdyscyplinarnego w Kaliszu

Zgodnie z rozporządzeniem w sprawie procedury "Niebieskie Karty" istnieją dwie przesłanki pozwalające na zakończenie procedury. Poniższa tabela przedstawia przyczyny zakończenia procedury na przełomie ostatnich lat zastosowane przez Grupy Robocze ZI w Kaliszu.

Tabela nr 12: Przyczyny zakończenia procedury "Niebieskie Karty" przez Grupy Robocze ZI w Kaliszu:

Przyczyny zakończenia procedury NK	2019	2020	2021 na dzień 30.06
Ustanie przemocy w rodzinie i uzasadnione przypuszczenie o zaprzestaniu dalszego stosowania przemocy w rodzinie oraz zrealizowanie indywidualnego planu pomocy	128	91	39
Rozstrzygnięcie o braku zasadności podejmowania działań	94	52	26
RAZEM	222	143	65

Źródło: Dane Zespołu Interdyscyplinarnego w Kaliszu

Z przedstawionych danych wynika, że zdecydowanie częściej procedura "Niebieskie Karty" zostaje zakończona przez Grupy Robocze z powodu ustania przemocy w rodzinie i uzasadnionego przypuszczenia o zaprzestaniu dalszego stosowania przemocy w rodzinie oraz zrealizowania indywidualnego planu pomocy

4.3. Komenda Miejska Policji w Kaliszu

W systemie przeciwdziałania przemocy w rodzinie i ochrony ofiar przemocy policja ma do odegrania niezmiernie ważną rolę. Podczas interwencji domowych policja podejmuje działania zarówno wobec sprawcy, jak i ofiary przemocy. Policyjne interwencje domowe często kończą się uruchomieniem procedury „Niebieskiej Karty”. Ponadto Komenda Miejska Policji w Kaliszu podejmuje również działania profilaktyczne skierowane do różnych grup społeczności lokalnej podnoszące świadomość mieszkańców w obszarze przemocy w rodzinie.

Tabela nr 13: Tabela podjętych przez policję interwencji w tym podjętych działań

	2019	2020	2021 na dzień 30.06
Liczba interwencji ogółem	1.955	1.552	1.199
w tym liczba osób zatrzymanych	M/K* 101M / 0 K	M/K* 82 M / 0 K	M/K* 35 M / 1 K
w tym liczba uruchomionej procedury "Niebieskie Karty"	138	130	76

Źródło: Dane Komendy Miejskiej Policji w Kaliszu

* M/K - Mężczyzna/ Kobieta

Jak wynika z powyższych danych nie każda podjęta przez policję interwencja kończy się uruchomieniem procedury „Niebieskie Karty”.

W 2019 roku zatrzymano więcej osób niż w 2020 roku. W tych latach osobami zatrzymanymi byli tylko mężczyźni, natomiast w I półroczu br. była zatrzymana 1 kobieta.

Podczas interwencji domowych w 2019 roku Policja w Kaliszu uruchomiła o 8 procedur „Niebieska Karta” więcej niż w 2020 roku.

Tabela nr 14 przedstawia liczbę postępowań z art. 207 § 1 kodeksu karnego, zgodnie z którym "kto znęca się fizycznie lub psychicznie nad osobą najbliższą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5".

Tabela nr 14: Liczba postępowań z art.207 kodeksu karnego w ramach procedury "Niebieskie Karty"

	2019	2020	2021 na dzień 30.06
Liczba postępowań zgłoszonych ogółem	103	83	40
w tym liczba prowadzonych postępowań	77	70	37

Źródło: Dane Komendy Miejskiej Policji w Kaliszu

Z katalogu kwalifikacji prawnych czynów karalnych, polegających na stosowaniu przemocy, artykuł 207 kodeksu karnego występuje najczęściej, stąd też w przedstawionych danych uwzględniony został tylko ten artykuł kodeksu karnego.

Jak wynika z danych zawartych w powyższej tabeli w 2019 roku było więcej zgłoszonych i prowadzonych postępowań niż w roku 2020.

Od 30 listopada 2020 roku zmiana ustawy o policji, wprowadzając art. 15 aa, daje uprawnienia funkcjonariuszom policji, do wydania wobec osoby, stwarzającej zagrożenie dla życia lub zdrowia osoby

dotkniętej przemocą w rodzinie nakazu natychmiastowego opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania lub zakazu zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia.

Niestety przepis ten jest stosowany w bardzo małym zakresie. Od wprowadzenie go w życie 30 listopada 2020 roku został zastosowany tylko dwukrotnie – w jednym przypadku w 2020 roku i raz w pierwszej połowie 2021 roku.

4.4. Prokuratura Rejonowa w Kaliszu

Obrazem odzwierciedlającym skalę zjawiska przemocy w rodzinie w Kaliszu może być ilość postępowań, dotyczących znęcania się fizycznego i psychicznego na podstawie artykułu 207 kodeksu karnego, przeprowadzonych przez Prokuraturę Rejonową w Kaliszu, co poniżej przedstawia tabela nr 15.

Tabela nr 15: Liczba postępowań z art.207 kodeksu karnego prowadzonych przez Prokuraturę Rejonową w Kaliszu

	2019	2020	2021 na dzień 30.06
Liczba postępowań zgłoszonych ogółem	166	153	70
w tym liczba postępowań zakończonych skierowaniem wniosku do sądu	68	60	38

Źródło: Dane Prokuratury Rejonowej w Kaliszu

Z katalogu kwalifikacji prawnych czynów karalnych, polegających na stosowaniu przemocy, artykuł 207 kodeksu karnego występuje najczęściej, stąd też w przedstawionych danych uwzględniony został tylko ten artykuł kodeksu karnego.

Jak wynika z danych zawartych w powyższej tabeli, w 2019 roku było więcej zgłoszonych postępowań niż w roku 2020, również więcej było postępowań zakończonych skierowaniem wniosku do sądu (skierowanych do sądu: z aktem oskarżenia, z wnioskiem o wydanie wyroku skazującego, z wnioskiem o warunkowe umorzenie postępowania, z wnioskiem o umorzenie w trybie art. 324 kk)

4.5. Organizacje pozarządowe i inne podmioty realizujące zadania z obszaru przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Okręgowy Ośrodek Pomocy Pokrzywdzonym Przeszypstwem

Okręgowy Ośrodek Pomocy Pokrzywdzonym Przeszypstwem w Kaliszu ma swoją siedzibę w Centrum Księdza Orione przy ulicy Kościuszki 24.

Ośrodek udziela bezpłatnej pomocy dorosłym i dzieciom, którzy zostali pokrzywdzeni przesyypstwem lub byli świadkiem przesyypstwa (np. przeciwko mieniu, zdrowiu, życiu, przesyypstwa bankowego, lichwy, alimentacyjnego, komunikacyjnego, na tle seksualnym), nie dawniej niż 5 lat wstecz.

Instytucja udziela pomocy prawnej, psychologicznej, lekarza psychiatry, jak również pomocy materialnej.

W celu uzyskania pomocy osoby pokrzywdzone przesyypstwem zgłaszają się osobiście do Okręgowego Ośrodka Pomocy Pokrzywdzonym Przeszypstwem i wypełniają wniosek o udzielenie pomocy, okazując się jakimkolwiek dokumentem potwierdzającym wystąpienie przesyypstwa. W szczególnie wyjątkowych sytuacjach od osoby składającej wniosek może zostać przyjęte oświadczenie.

Punkt Konsultacyjno-interwencyjny dla osób z problemem alkoholowym (kobiet i mężczyzn), ich rodzin, w tym osób bezdomnych

Punkt Konsultacyjno-interwencyjny dla osób z problemem alkoholowym (kobiet i mężczyzn), ich rodzin, w tym osób bezdomnych prowadzony jest przez Caritas Diecezji Kaliskiej od 2019 roku, z siedzibą w Kaliszu ul. Stawiszynska 20.

Część interwencyjna jest czynna całą dobę. Dyżuruje m.in.: lekarz i ratownik medyczny, którzy przeprowadzają wstępną diagnozę stanu zdrowia bezdomnego i ewentualnie kierują go do schroniska, noclegowni lub innego miejsca, w którym uzyska stosowną pomoc. Każda osoba, która zgłosi się do punktu

ma możliwość kąpieli, wymiany odzieży, otrzyma ciepły posiłek. Ponadto osoby z problemem alkoholowym oraz członkowie ich rodzin (w tym ofiary przemocy) mogą skorzystać z konsultacji terapeuty i psychologa.

Tabela nr 16: Działania Punktu konsultacyjno-interwencyjnego

Działania	2019	2020	2021 na dzień 30.06
interwencje	64	54	12
konsultacje lekarskie	125	112	75
konsultacje terapeuty i psychologa	128	143	68

Źródło: Dane Wydział Spraw Społecznych i Mieszkaniowych Urzędu Miasta Kalisza

5. OBSZARY I KIERUNKI DZIAŁAŃ OKREŚLONE W KRAJOWYM PROGRAMIE PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE NA ROK 2021 DO REALIZACJI PRZEZ JEDNOSTKI SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO

1. Obszar I. Profilaktyka, diagnoza społeczna i edukacja społeczna

Kierunki działań:

- 1.1. Poszerzenie wiedzy ogółu społeczeństwa, w tym zainteresowanych służb na temat zjawiska przemocy w rodzinie.
- 1.2. Podniesienie poziomu wiedzy i świadomości społecznej w zakresie przyczyn i skutków przemocy w rodzinie.
- 1.3. Poprawa jakości systemu działań profilaktycznych.
- 1.4. Realizacja programów przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie.

2. Obszar II. Ochrona i pomoc osobom dotkniętym przemocą w rodzinie

Kierunki działań:

- 2.1. Rozwój infrastruktury instytucji samorządowych a także podmiotów i organizacji pozarządowych udzielających pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie oraz wypracowanie zasad współpracy.
- 2.2. Upowszechnianie informacji w zakresie możliwości i form udzielania pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie.
- 2.3. Udzielanie pomocy i wsparcia osobom dotkniętym przemocą w rodzinie.
- 2.4. Monitoring działań pomocowych.

3. Obszar III. Oddziaływanie na osoby stosujące przemoc w rodzinie

Kierunki działań:

- 3.1. Tworzenie i rozszerzanie ofert oddziaływań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie, realizowanych przez instytucje samorządowe, a także podmioty oraz organizacje pozarządowe, a także wypracowanie i doskonalenie zasad współpracy między tymi instytucjami i podmiotami oraz organizacjami pozarządowymi.
- 3.2. Interweniowanie oraz reagowanie właściwych służb na stosowanie przemocy w rodzinie.
- 3.3. Realizowanie wobec osób stosujących przemoc w rodzinie programów korekcyjno-edukacyjnych zmierzających do zaprzestania stosowania przemocy w rodzinie.

4. Obszar IV. Podnoszenie kompetencji, rozwijanie i doskonalenie umiejętności służb i przedstawicieli podmiotów realizujących działania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Kierunek działań:

- 4.1. Podnoszenie kompetencji osób realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
- 4.2. Wzmacnianie kompetencji zawodowych oraz przeciwdziałanie wypaleniu zawodowemu osób realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

6. MIEJSKI PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE ORAZ OCHRONY OFIAR PRZEMOCY NA LATA 2021- 2025

6.1. Cel główny i cele szczegółowe Programu.

Cel główny

Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie poprzez ochronę i pomoc osobom dotkniętym przemocą w rodzinie oraz ograniczenie tego zjawiska na terenie Miasta Kalisza.

Cele szczegółowe:

- zintensyfikowanie działań profilaktycznych, diagnostycznych i edukacyjnych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie;
- zwiększenie dostępności i skuteczności ochrony oraz wsparcia osób dotkniętych przemocą w rodzinie;
- zwiększenie skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie;
- podnoszenie jakości i dostępności świadczonych usług przez rozwijanie i doskonalenie kompetencji przedstawicieli instytucji i podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

6.2. Zadania do realizacji w ramach Programu

Celem głównym jest przeciwdziałanie przemocy w rodzinie poprzez ochronę i pomoc osobom dotkniętym przemocą oraz ograniczenie zjawiska przemocy na terenie Miasta Kalisza poprzez realizację celów szczegółowych.

6.2.1. Obszar: Profilaktyka, diagnoza społeczna i edukacja społeczna

Cel: Zintensyfikowanie działań profilaktycznych, diagnostycznych i edukacyjnych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Kierunki działań	Zadania	Wskaźniki
Poszerzenie wiedzy ogółu społeczeństwa, w tym zainteresowanych służb na temat zjawiska przemocy w rodzinie	<ul style="list-style-type: none"> - analiza zjawiska przemocy w rodzinie - opracowanie ulotek, informatorów - warsztaty o tematyce p/działania przemocy w rodzinie, - obchody Światowego Dnia Rodziny i Dnia Rodzicielstwa Zastępczego, - organizacja lokalnych i udział w ogólnopolskich kampaniach społecznych 	<ul style="list-style-type: none"> - dane od podmiotów realizujących działania w zakresie p/działania przemocy w rodzinie - rodzaj i ilość materiałów informacyjnych - ilość warsztatów - liczba uczestników - liczba kampanii - liczba uczestników w

		lokalnych kampaniach
Podniesienie poziomu wiedzy i świadomości społecznej w zakresie przyczyn i skutków przemocy w rodzinie. Poprawa jakości systemu działań profilaktycznych.	<ul style="list-style-type: none"> - opracowanie ulotek, informatorów - lokalna Kampania 16 Dni Akcji Przeciw Przemocy ze względu na Płeć - realizacja działań w zakresie promowania i wdrażania prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą - poradnictwo i działania edukacyjne skierowane do rodziców, służące wzmocnieniu alternatywnych do stosowania przemocy metod i kompetencji wychowawczych 	<ul style="list-style-type: none"> - rodzaj i ilość materiałów edukacyjnych - ilość i rodzaj działań - ilość i rodzaj działań - ilość osób objętych działaniami - ilość działań - ilość rodziców uczestniczących w działaniach

6.2.2. Obszar: ochrona i pomoc osobom dotkniętym przemocą w rodzinie

Cel: zwiększenie dostępności i skuteczności ochrony oraz wsparcia osób dotkniętych przemocą w rodzinie.

Kierunki działań	Zadania	Wskaźniki
Rozwój infrastruktury instytucji samorządowych a także podmiotów i organizacji pozarządowych udzielających pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie oraz wypracowanie zasad współpracy	<ul style="list-style-type: none"> - funkcjonowanie Zespołu Interdyscyplinarnego w Kaliszu - funkcjonowanie schroniska dla ofiar przemocy w rodzinie - nawiązywanie i wzmacnianie współpracy z organizacjami pozarządowymi w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie - funkcjonowanie „Przyjaznego Pokoju Przesłuchań Dzieci” 	<ul style="list-style-type: none"> - liczba spotkań Zespołu - liczba powołanych w danym roku kalendarzowym grup roboczych - liczba posiedzeń zespołu monitorującego - liczba osób przyjętych do schroniska - ilość współpracujących organizacji pozarządowych - liczba przesłuchań
Upowszechnianie informacji i edukacja w zakresie możliwości i form udzielania pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie	<ul style="list-style-type: none"> - opracowanie ulotek, informatorów 	<ul style="list-style-type: none"> - rodzaj i ilość materiałów informacyjnych
Udzielanie pomocy i wsparcia osobom dotkniętym przemocą w rodzinie	<ul style="list-style-type: none"> - realizacja procedury „Niebieskie Karty” przez uprawnione podmioty 	<ul style="list-style-type: none"> - liczba wszczętych w danym roku procedur "Niebieskie Karty" (NK-A)

	<ul style="list-style-type: none"> - zapewnienie bezpiecznego schronienia osobom doznającym przemocy w rodzinie - poradnictwo specjalistyczne: prawne, socjalne, psychologiczne, pedagogiczne - całodobowy telefon interwencyjny w MOPS w Kaliszu – DIK - udzielanie pomocy dzieciom doświadczającym przemocy w rodzinie 	<ul style="list-style-type: none"> - liczba kontynuowanych w danym roku procedur "Niebieskie Karty" w latach poprzednich - liczba rodzin objętych w danym roku działaniami w ramach procedury "Niebieskie Karty" - liczba wypełnionych formularzy "Niebieska Karta -C" - liczba osób przyjętych do schroniska - liczba osób, które skorzystały z pomocy - liczba przeprowadzonych rozmów telefonicznych - liczba podjętych interwencji - liczba dzieci objętych pomocą
--	--	--

6.2.3. Obszar: oddziaływanie na osoby stosujące przemoc w rodzinie

Cel: zwiększenie skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie

Kierunki działań	Zadania	Wskaźniki
Interweniowanie oraz reagowanie właściwych służb na stosowanie przemocy w rodzinie	<ul style="list-style-type: none"> - oddziaływania w ramach procedury "Niebieskie Karty" - stosowanie przepisów nakazujących natychmiastowe opuszczenie lokalu wspólnie zamieszkującego z osobą pokrzywdzoną i zakazu zbliżania się 	<ul style="list-style-type: none"> - liczba osób objętych procedurą "Niebieskie Karty" - liczba wypełnionych formularzy "Niebieska Karta – D" - ilość wydanych nakazów na podstawie art. 15 aa ustawy o policji
Realizowanie wobec osób stosujących przemoc w rodzinie programu korekcyjno-edukacyjnego zmierzającego do zaprzestania stosowania przemocy w rodzinie	<ul style="list-style-type: none"> - pozyskanie specjalistów uprawnionych do prowadzenia programu korekcyjno-edukacyjnego - realizacja programu korekcyjno-edukacyjnego 	<ul style="list-style-type: none"> - ilość trenerów mających uprawnienia - ilość uczestników

6.2.4. Obszar: podnoszenie kompetencji, rozwijanie i doskonalenie umiejętności służb i

przedstawicieli podmiotów realizujących działania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie

Cel: podnoszenie jakości i dostępności usług przez rozwijanie i doskonalenie kompetencji przedstawicieli instytucji i podmiotów realizujących działania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie

Kierunki działań	Zadania	Wskaźniki
Podnoszenie kompetencji osób realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie	- podnoszenie kwalifikacji członków Zespołu Interdyscyplinarnego - edukacja różnych grup zawodowych z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie i ochrony ofiar - wdrożenie systemu wsparcia dla osób pracujących bezpośrednio z osobami doznającymi przemocy w rodzinie i z osobami stosującymi przemoc.	- liczba szkoleń - liczba uczestników - liczba superwizji - liczba szkoleń - liczba uczestników - liczba uczestników - liczba superwizji

Termin realizacji poszczególnych działań oraz dobór podmiotów odpowiedzialnych za ich realizację zostaną ustalone przez Zespół Interdyscyplinarny odpowiedzialny za realizację programu.

6.3. Adresaci Programu:

Program skierowany jest do mieszkańców miasta Kalisza, w tym:

- 1) osób zagrożonych przemocą w rodzinie,
- 2) osób dotkniętych przemocą w rodzinie,
- 3) osób stosujących przemoc w rodzinie,
- 4) świadków przemocy w rodzinie,
- 5) służb zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie.

6.4. Realizatorzy Programu:

- 1) jednostki pomocy społecznej,
- 2) policja,
- 3) ochrona zdrowia,
- 4) oświata,
- 5) Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- 6) inne instytucje i organizacje pozarządowe działające na rzecz ofiar przemocy.

7. SPOSÓB MONITOROWANIA

7.1. Koordynacja i monitorowanie realizacji Programu

7.1.1. Celem monitorowania realizacji Programu jest zapewnienie zgodności z założonymi celami, co

pozwole na skuteczne wdrażanie zaplanowanych działań. Będzie prowadzony w oparciu o dane uzyskane od podmiotów zaangażowanych w jego realizację.

7.1.2. Koordynacją realizacji Programu zajmuje się Zespół Interdyscyplinarny w Kaliszu, a monitorowaniem zajmuje się Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kaliszu

7.1.3. Podmioty realizujące Program zobowiązane są do corocznego sporządzania sprawozdania z podjętych i zrealizowanych działań w danym roku kalendarzowym i przekazania sprawozdania do Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kaliszu.

7.1.4. Tryb i sposób powoływania i odwoływania członków Zespołu oraz warunki jego funkcjonowania określa uchwała Rady Miasta Kalisza.

Uzasadnienie

Zgodnie z ustawą z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym, w związku z art. 6 ust.2 pkt 1 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, do zadań gminy należy opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie.

Zjawisko przemocy w rodzinie oraz skutki społeczne wynikające z pozostawiania ofiar i świadków przez wiele lat w sytuacji przemocy, stanowią poważne wyzwanie. Przedstawiony Program jest propozycją kontynuacji systemowych, kompleksowych i długofalowych działań na rzecz ograniczania zjawiska przemocy w rodzinie. Zakłada doskonalenie oraz wspieranie zintegrowanego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, opartego na współpracy wielu działających na terenie Kalisza służb, instytucji i organizacji pozarządowych.

Realizacja zadań zawartych w Programie umożliwi systemowe podejście do problemu przemocy w rodzinie oraz sukcesywnie zwiększenie skuteczności działań kierowanych do rodzin, w których ten problem występuje.

Projekt Miejskiego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2021-2025 został przygotowany na bazie dotychczasowych doświadczeń przy współpracy z członkami Zespołu Interdyscyplinarnego w Kaliszu i jest zgodny z Krajowym Programem Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na rok 2021.

*Prezydent
Miasta Kalisza
/.../
Krystian Kinastowski*